

(א) [כמויות כ"ה], (ב) [ש], (ג) [דברים י"ג], (ד) [ג'לדאחי]

הגהות הב"ח

(א) הו"ס ד"ה (בדף הקודם) אלא מעשה כו' לשלם באותו מנה: (ב) ו"ה אכל נפיק כולה ממונא נבי ריעעא:

חוקת הבתים פרק שלישי בבא בתרא נו.

עין משפט גר מצוה

רשב א מיי פ"ז מהל' עדות הל' ד פמג עשין ק"ו טושי"ע ח"מ סי' מו סעיף יב:
ר"ב ב מיי פ"ז מהל' טוען ונטען הל' יד ופ"ה מהל' שכנים הל' ה סמג עשין לה וסי' פב טושי"ע ח"מ סי' קמ סעיף טו וסי' קסא סעיף ה וע"ר נב"י:

רבינו גרשום

אחתומת ירא דאיךך. דמית: היינו מתני'. דא' יכול לייצורף עם אחין להעיד: הו"ס. במתני' לא נפיק אלא פלגא ממונא אפומי דאחי ופלגא אפומא [דאחי]: הכא נפיק נבי ריבעא אפומא דאחי. ואותו אח החתום מעיד על חצי הממון ואח השני ואחד מעידין על החיתום המת נמצא אח שני מעיד על רביע הממון והאחד שעמו מעיד על הרביע: פ"סקא היה מעמיד בהמה. בחצר חבירו: או מעמיד תנור וכירים וכו'. אלו דבר המטלטל הן אינה חוקה דהואיל דלא קביע לא קפיד בעל חצר: אבל עשה מחיצות. דהיינו בנין קבוע או חכנים תרנגולין לתוך הבית של בעל חצר שמשמשם בחבירו או עשה מקום ולבולו בחצר ושתיק בעל חצר הרי זו חוקה: כל שאילו בנכסי הגר קנה. כגון נעל דרד ופרין היינו דומיא דסיפא דגרד ונשה מחיצה: כל שבנכסי הגר לא קנה. כגון הני דרישא דלא עבד ולא מידי בגוף הקרקע: והרי גירא דבנכסי הגר קנה. כדאמר לעיל אמת ההוא גברא רפיק ביה פורתא ואוקמה בידיה: ובנכסי חבירו לא קנה. כדאמר בפירוקן דלעיל אלא דכולי עלמא ניר לא הוי חוקה: והרי אכילת פירות. איך חבירו ג' שנים הויא חוקה: ובנכסי הגר לא קנה. כדאמר לעיל בההיא איתתא דאכלה תליטר שנין ולא קנתה בחי: אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו. לאו היינו טעמא דמתני' כדקאמר אלא מתני'

ומשני להכא לא מכחשי אהדי דצין חטיי ושערי לא דייקי אינשי אע"ג דדייקי צין מנה שחור למנה לצן צוה צורר (פנהדין דף ל:). הסם זריכי למידק שחיב לשלם (א) אותו מנה שלזה אכל הכא לא דייקי דצכל ענין שיאכלנה חטיין או שעורים הויא חוקה ומיהו זה אומר אכלה חטיין וזה קטנית עדותן בטלה דאפי' בלא דקדוק איך אלס טועה צין חטיין לקטנית: **הכא נפיק (ב) נבי רבעא [דממונא] אפומא (ג) דחה.** ואע"ג דיש תקנה כדלמרינן צפרק צ' דכמוצות (דף כה. ושם) דאס מת אחד מן החמומין ואין שנים מן השוק להעיד עליו לכתוב חתימת ידיה אחספא ושדי לצי דינא ומחוקי ליה כו' הכי נמי הכא אלא דרבינא דעי למימר דכלאו הכי יכול אחיו להעיד והוה מדמה למתני': צשומפין

מחיצה לבהמתו גבוה עשרה טפחים וכן לתנור וכן לכיריים וכן לריחים הכנים תרנגולין לתוך הבית ועשה מקום לזבלו עמוק שלשה או גבוה שלשה הרי זו חוקה: **ג' מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר עולא כל שאילו בנכסי הגר קנה בנכסי חבירו קנה כל שאילו בנכסי הגר לא קנה בנכסי חבירו לא קנה מתקף לה רב ששת וכללא הוא והרי ניר דבנכסי הגר קנה בנכסי חבירו לא קנה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו הכא**

אין עד החי יכול להטורף עם אחר מן השוק להעיד על חתימת יד המת אלא לרצן שנים מן השוק להעיד עליו: **אסא אחוה דהאי דקאי.** אחיו של עד החי צא להטורף עם אחד מן השוק להעיד על חתימת יד המת: **היינו מסינין.** דאף על גב דשני אחין פסולין לעדות אחת דלא חשיבי אלא כחד אפילו הכי משכר להו ממתינן לשלשה אחין בעדות קרקע אחד מאחר שאין זה מעיד על אותה שנה שזה מעיד אף כאן העד החי מעיד על החתימה שלו ואחיו על חתימת יד המת: **הסם.** צמתיתין לא קנפיק כל הממון: **נבי ריבעא.** חסר רביע דהיינו שלשת חלקים ממוון אפומא דלחי אלא פלגא הוא דנפיק אפומא דעד נכרי ופלגא נפיק אפומא דלחי והלכך כשרין לעדות זו דטעמא דפסיל רחמנא קרובים בעדות אחת לפי שאין חשבוין אלא כאיש אחד ולגבי חוקת שלש שנים כאיש אחד דמו שהרי איש אחר שמנטרף עמה מועיל קרובים בעדות ראה החוקה שלש שנים: **אכל הכא.** גבי שטרף נפיק נבי רבעא דממונא דהיינו שלש חלקי הממון אפומא דלחי ובי חשבת לחאי כעד אחד נמנא עד אחד מגבה שלשה חלקים והאחד רביע ולא קרינא על פי שנים עדים וגו': **מתני' אלו דברים שיש להם חוקה.** כלומר אלו מיני תשמישין דלמרינן לקמן שאדם משתמש בשל חבירו שנים ולא מיחה צו חבירו יש לו חוקה לזה הנחיק ויכול לטעון אחת נמתו לי לתשמיש זה צמתנה או מכרת לי כגון תשמישין קבועין כדמפרש לקמן שאדם מקפיד עליהן אם נעשין שלא ברשותו והלכך בשלש שנים הויא חוקה דומיא דבורות שיחין ומערות וצית השלחין וכל הנך דלעיל (מג). דכיון דקביעות תשמיש הוא כדמחזיק בגופה של קרקע חבירו דמי והויא חוקה בשלש שנים. ורבינו חננאל פירש אלו דברים שיש להם חוקה כאשר כבר פירשנו ולא נהירא אלא דפרישית קאי כדפרישית דאי לעיל קאי ומסקנא דמתני' דלעיל היא אריכות לשון של הבא בלא לזכר ועוד דאכתי מתנין לקמן יש להם חוקה טובא. כללא דמילתא כל הני יש להן חוקה דמתן צמתיתין עד סוף הפרק בחוקת שלש שנים מייירי כדמוכח בצרייתא (לקמן נ"ג): בא לפני רבי חייא אמר לו יגעתי בני יעמתי: **היה מעמיד בהמה כו'.** כל הנך דברים המיטלטלין הן ואינן תשמיש של קביעות ואין בעל חצר מקפיד עד ארבע וחמש שנים ולכך אין לו חוקה למחזיק לומר מדוע לא מחית צידי דלמרא ליה בעל חצר לא חששתי למחות דלא מחזקת בגוף הקרקע כדמחזקי אינשי ולא הייתי נפסד כלום ומעמתי אני מקפיד: **סגור ופירוס.** מנטולטלין הן וכן ריחים בריחא דידא: **אכל עשה מחיבה בחצר כו'.** הרי זה גדר והרי זו חוקה כל מקום תוך המחיצות שעשה יכול לטעון לקוח הוא צידי: **הכנים תרנגולין לתוך הבית.** של חבירו שלש שנים גם על זאת ודאי מקפיד אינש ואם לא מיחה הפסיד דודאי על פיו עשה וברשותו: **ועשה מקום כו'.** או עשה מקום: **עמוק שלשה.** כדי שלא יתפור: **או גבוה שלשה.** מחיבה גבוהה שלשה: **ג' מאי שנא רישא.** דזהעמדת בהמה כדי בלא מחיבה כו' זו חוקה: **ומ"ש סיפא.** דדעשיית מחיבה קנה. וקא ס"ד השתא דבאינש בעלמא שאינו בר חצר זו חוקה והלכך קשיא ליה מ"ש רישא מסיפא הא ודאי מקפידין בני חצר על איש נכרי שיצא כאן בהמותיו ומדלא מיחו ודאי הקנו לו מקום בחצר זה להעמיד בהמותיו ואמאי אין לו חוקה ולקמן [ע"ז] מתרץ לה צשומפין: **אמר עולא.** כל חוקה רעועה דלא קנה אם צא לעשותה בנכסי הגר לקנותה מיד. והוא הדיון לענין קונה קרקע מחבירו וא"ל לך חוק וקני והלך והחזיק חוקה רעועה דלא קנה כגון העמדת שם בהמתו או תנור וכירים דאין זה נעל וגדר דלא עשה שום תיקון בגוף הקרקע: **בנכסי חבירו נמי לא קנה.** כלומר לענין חוקת שלש שנים שלוקח אומר לקחתי ומוכר אומר לא מכרתה אינה קרויה חוקה להיות במקום עדי מכירה דהא לא עבד ולא מידי: **כל שאילו בנכסי הגר קנה.** כגון עשיית מחיבה ורפק בה פורתא: **בנכסי חבירו נמי קנה.** כלומר הויא חוקה. ומיהו הקינן ע"י מעות או מתנה היא. ומיהו הכנים תרנגולין לתוך הבית דקתני סיפא דהוי חוקה בנכסי הגר לא הויא חוקה והאי דלא פריך לה משום דעדיפא מינה קפריך רב ששת. ואית דמפרש דהכנים תרנגולין נמי הוי חוקה בנכסי הגר דהיינו נעל שנעל את הדלת בפניהם ולא מילתא היא דנעילת דלת לאו חוקה היא דאינו דומה אלא למצריח ארי כדלמרחן לעיל (ג). ונעל דלת צבנין מייירי שעשה דלת או סמימה: **וכללא הוא.** צתמיה דקא מדמית חוקת שלש שנים שתלוי בקפידא לחוקת קנין נכסי הגר שתלוי צתקון הקרקע: **ניר.** אמרינן צפירקין דלעיל (דף ו') דלכולי עלמא ניר לא הוי חוקה דבנכסי הגר קנה אפי' רפק בה פורתא ובנכסי חבירו לענין שלש שנים לא קנה בחוקה זו לפי שהכל תלוי בצאילת הפירות שאם יחרוש ולא יאכל אין בעל הקרקע מפסיד שהרי יזרע ואחר יאכל: **והרי אכילת פירות.** לקיטת הפירות דבנכסי חבירו קנה אם אכל הפירות שלש שנים דהויא אכילת שלש שנים במקום עדות שקנה הקרקע זו מן הבעלים כדלמרחן ככוליה פירקין: **ובנכסי הגר לא קנה.** דאין זה נעל וגדר כדלמרחן לעיל (דף ז'). האי מאן דפשא דיקלא אדעתא דחיותא לא קני: **אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו.** לעולם גבי איש נכרי שבא להעמיד בהמה בחצר אחרים שאין לו צה שותפות לא שגא רישא ולא שגא סיפא דהויא חוקה שאין צני חצר מניחין לנכרים להשתמש תשמישין הללו בחצר שלהן אלא אם כן נטלו רשות מהן ואם לא מיחו צתוך שלש שנים הויא חוקה: והכא

ההוא שטרף. והוצרך המלוה לקיימו: **שכיב חד מינייהו.** מת אחד מנהן קודם שנתקיים השטר ואילו לא מת היה כל אחד צא ומעיד לצדו על חתימת ידו ואין צריך לנרף עמו אחר אלא נאמן לומר זה כתב ידי דמתן צפ"צ דכמוצות (דף כ:). זה אומר זה כתב ידי זה אומר זה כתב ידי כו' וחכמים אומרים אין לריכין לנרף עמהן אחר אלא נאמן לומר זה כתב ידי ואמרינן בגמ' (א) לדברי חכמים על מנה שבשטר הן מעידין אנתנו ראינו המלוה וחמתנו הלכך צתרי סגי ולא צריך חד מינייהו לאסרוהי אדחצרי' והיכא דמת אחד מהן אמרינן הסם אליצא דרצנן דלרצן שנים מן השוק להעיד על חתימת יד המת והאי עידי הוה לצדו על חתימת ידו אכל העד החי לא יטורף עם אחר מן השוק להעיד על חתימת המת דכיון דעל מנה שבשטר הן מעידין וכי אמר זה כתב ידי נפק פלגא דממונא אפומיה שהרי הוא לצדו מעיד על חתימתו ואין צריך אחר להעיד עמו וכי הדר מנטרף עם ההוא מן השוק להעיד על חתימת המת הדר נפיק ריבעא דממונא על פומיה אשתכח דכוליה ממונא נבי ריבעא נפק אפומיה ואין על פי שנים עדים (ב) צעינן חלי דבר על פיו של זה וחלי דבר על פיו של זה והלכך הכא דשכיב חד מינייהו

אין עד החי יכול להטורף עם אחר מן השוק להעיד על חתימת יד המת אלא לרצן שנים מן השוק להעיד עליו: **אסא אחוה דהאי דקאי.** אחיו של עד החי צא להטורף עם אחד מן השוק להעיד על חתימת יד המת: **היינו מסינין.** דאף על גב דשני אחין פסולין לעדות אחת דלא חשיבי אלא כחד אפילו הכי משכר להו ממתינן לשלשה אחין בעדות קרקע אחד מאחר שאין זה מעיד על אותה שנה שזה מעיד אף כאן העד החי מעיד על החתימה שלו ואחיו על חתימת יד המת: **הסם.** צמתיתין לא קנפיק כל הממון: **נבי ריבעא.** חסר רביע דהיינו שלשת חלקים ממוון אפומא דלחי אלא פלגא הוא דנפיק אפומא דעד נכרי ופלגא נפיק אפומא דלחי והלכך כשרין לעדות זו דטעמא דפסיל רחמנא קרובים בעדות אחת לפי שאין חשבוין אלא כאיש אחד ולגבי חוקת שלש שנים כאיש אחד דמו שהרי איש אחר שמנטרף עמה מועיל קרובים בעדות ראה החוקה שלש שנים: **אכל הכא.** גבי שטרף נפיק נבי רבעא דממונא דהיינו שלש חלקי הממון אפומא דלחי ובי חשבת לחאי כעד אחד נמנא עד אחד מגבה שלשה חלקים והאחד רביע ולא קרינא על פי שנים עדים וגו': **מתני' אלו דברים שיש להם חוקה.** כלומר אלו מיני תשמישין דלמרינן לקמן שאדם משתמש בשל חבירו שנים ולא מיחה צו חבירו יש לו חוקה לזה הנחיק ויכול לטעון אחת נמתו לי לתשמיש זה צמתנה או מכרת לי כגון תשמישין קבועין כדמפרש לקמן שאדם מקפיד עליהן אם נעשין שלא ברשותו והלכך בשלש שנים הויא חוקה דומיא דבורות שיחין ומערות וצית השלחין וכל הנך דלעיל (מג). דכיון דקביעות תשמיש הוא כדמחזיק בגופה של קרקע חבירו דמי והויא חוקה בשלש שנים. ורבינו חננאל פירש אלו דברים שיש להם חוקה כאשר כבר פירשנו ולא נהירא אלא דפרישית קאי כדפרישית דאי לעיל קאי ומסקנא דמתני' דלעיל היא אריכות לשון של הבא בלא לזכר ועוד דאכתי מתנין לקמן יש להם חוקה טובא. כללא דמילתא כל הני יש להן חוקה דמתן צמתיתין עד סוף הפרק בחוקת שלש שנים מייירי כדמוכח בצרייתא (לקמן נ"ג): בא לפני רבי חייא אמר לו יגעתי בני יעמתי: **היה מעמיד בהמה כו'.** כל הנך דברים המיטלטלין הן ואינן תשמיש של קביעות ואין בעל חצר מקפיד עד ארבע וחמש שנים ולכך אין לו חוקה למחזיק לומר מדוע לא מחית צידי דלמרא ליה בעל חצר לא חששתי למחות דלא מחזקת בגוף הקרקע כדמחזקי אינשי ולא הייתי נפסד כלום ומעמתי אני מקפיד: **סגור ופירוס.** מנטולטלין הן וכן ריחים בריחא דידא: **אכל עשה מחיבה בחצר כו'.** הרי זה גדר והרי זו חוקה כל מקום תוך המחיצות שעשה יכול לטעון לקוח הוא צידי: **הכנים תרנגולין לתוך הבית.** של חבירו שלש שנים גם על זאת ודאי מקפיד אינש ואם לא מיחה הפסיד דודאי על פיו עשה וברשותו: **ועשה מקום כו'.** או עשה מקום: **עמוק שלשה.** כדי שלא יתפור: **או גבוה שלשה.** מחיבה גבוהה שלשה: **ג' מאי שנא רישא.** דזהעמדת בהמה כדי בלא מחיבה כו' זו חוקה: **ומ"ש סיפא.** דדעשיית מחיבה קנה. וקא ס"ד השתא דבאינש בעלמא שאינו בר חצר זו חוקה והלכך קשיא ליה מ"ש רישא מסיפא הא ודאי מקפידין בני חצר על איש נכרי שיצא כאן בהמותיו ומדלא מיחו ודאי הקנו לו מקום בחצר זה להעמיד בהמותיו ואמאי אין לו חוקה ולקמן [ע"ז] מתרץ לה צשומפין: **אמר עולא.** כל חוקה רעועה דלא קנה אם צא לעשותה בנכסי הגר לקנותה מיד. והוא הדיון לענין קונה קרקע מחבירו וא"ל לך חוק וקני והלך והחזיק חוקה רעועה דלא קנה כגון העמדת שם בהמתו או תנור וכירים דאין זה נעל וגדר דלא עשה שום תיקון בגוף הקרקע: **בנכסי חבירו נמי לא קנה.** כלומר לענין חוקת שלש שנים שלוקח אומר לקחתי ומוכר אומר לא מכרתה אינה קרויה חוקה להיות במקום עדי מכירה דהא לא עבד ולא מידי: **כל שאילו בנכסי הגר קנה.** כגון עשיית מחיבה ורפק בה פורתא: **בנכסי חבירו נמי קנה.** כלומר הויא חוקה. ומיהו הקינן ע"י מעות או מתנה היא. ומיהו הכנים תרנגולין לתוך הבית דקתני סיפא דהוי חוקה בנכסי הגר לא הויא חוקה והאי דלא פריך לה משום דעדיפא מינה קפריך רב ששת. ואית דמפרש דהכנים תרנגולין נמי הוי חוקה בנכסי הגר דהיינו נעל שנעל את הדלת בפניהם ולא מילתא היא דנעילת דלת לאו חוקה היא דאינו דומה אלא למצריח ארי כדלמרחן לעיל (ג). ונעל דלת צבנין מייירי שעשה דלת או סמימה: **וכללא הוא.** צתמיה דקא מדמית חוקת שלש שנים שתלוי בקפידא לחוקת קנין נכסי הגר שתלוי צתקון הקרקע: **ניר.** אמרינן צפירקין דלעיל (דף ו') דלכולי עלמא ניר לא הוי חוקה דבנכסי הגר קנה אפי' רפק בה פורתא ובנכסי חבירו לענין שלש שנים לא קנה בחוקה זו לפי שהכל תלוי בצאילת הפירות שאם יחרוש ולא יאכל אין בעל הקרקע מפסיד שהרי יזרע ואחר יאכל: **והרי אכילת פירות.** לקיטת הפירות דבנכסי חבירו קנה אם אכל הפירות שלש שנים דהויא אכילת שלש שנים במקום עדות שקנה הקרקע זו מן הבעלים כדלמרחן ככוליה פירקין: **ובנכסי הגר לא קנה.** דאין זה נעל וגדר כדלמרחן לעיל (דף ז'). האי מאן דפשא דיקלא אדעתא דחיותא לא קני: **אלא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו.** לעולם גבי איש נכרי שבא להעמיד בהמה בחצר אחרים שאין לו צה שותפות לא שגא רישא ולא שגא סיפא דהויא חוקה שאין צני חצר מניחין לנכרים להשתמש תשמישין הללו בחצר שלהן אלא אם כן נטלו רשות מהן ואם לא מיחו צתוך שלש שנים הויא חוקה: והכא